כיתה י' | תנ"ך | שיעור 4 מתוך 7 | 45 דק' | שמות כח, א-מג

ממלכתי: פרקי ציווי המשכן בספר שמות (כה-לא) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

בגדי הכהונה: "לכבוד ולתפארת"

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את שמונת בגדי הכהן הגדול ואת תפקידם: אפוד, חושן, מעיל, ציץ, כתונת, מצנפת, אבנט ומכנסיים (כח, א-מג)
- התלמידים ינתחו את משמעות הבגדים "לְכָבוֹד, וּלְתִפְאָרֶת" ואת "שמות בני ישראל" שהכוהן נושא על כתפיו ועל לבו, בעזרת רמב"ן, ספורנו ורש"י
- התלמידים ידונו בשאלה מה הקשר בין לבוש לתפקיד, ומה פירוש לשאת אחרים "על הלב"

❓ השאלה הגדולה של השיעור

האם הבגדים עושים את האדם?

ה' מצווה: "וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ, לְאַהֲרֹן אָחִיךָ, לְכָבוֹד, וּלְתִפְאָרֶת" (כח, ב). על הבגדים חרותים שמות השבטים, ואהרן נושא אותם "עַל־לִבּוֹ – בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ" (כח, כט).

🧪 פתיחה

מראים שלוש תמונות של מדים (רופאה, שופט, חייל) ושואלים: "מה המדים אומרים לנו על מי שלובש אותם? ומה הם אומרים ללובש עצמו?" רושמים שתי עמודות: מה הבגד משדר החוצה, ומה הוא עושה למי שלובש אותו.

📖 הסבר למורה

פרק כח עובר מן המבנה אל האנשים: "וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ". את הבגדים עושים "כָּל־חַכְמֵי־לֵב, אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו, רוּחַ חָכְמָה". הרמב"ן מסביר "לכבוד ולתפארת": "כִּי אֵלֶּה הַבְּגָדִים לְבוּשֵׁי מַלְכוּת הֵן". הספורנו מחלק: "לכבוד" הוא "לִכְבוֹד הָאֵל יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בִּגְדֵי קֹדֶשׁ לַעֲבוֹדָתוֹ", ו"לתפארת" כדי שהכוהן יהיה מורה מכובד לעם.

האפוד והחושן (ו-ל): על כתפות האפוד שתי אבני שוהם עם שמות השבטים, "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם לִפְנֵי ה', עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו – לְזִכָּרֹן". בחושן שתים עשרה אבנים, אבן לכל שבט, "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, עַל־לִבּוֹ". רש"י: "שֶׁיְּהֵא רוֹאֶה הַקָּבָּ"ה אֶת הַשְּׁבָטִים כְּתוּבִים לְפָנָיו וְיִזְכֹּר צִדְקָתָם". בתוך החושן "האורים והתומים", שדרכם שואלים שאלות גורליות.

המעיל והציץ (לא-לח): בשולי המעיל פעמונים ורימונים, "וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ". הרמב"ן מסביר שהכוהן נכנס כמי שמבקש רשות: "וְיִכָּנֵס לִפְנֵי אֲדוֹנָיו כְּאִלּוּ בִּרְשׁוּת", "כִּי הַבָּא בְּהֵיכַל מֶלֶךְ פִּתְאוֹם חַיָּב מִיתָה בְּטַכְסִיסֵי הַמַּלְכוּת". על המצח הציץ, ועליו חרוט "קֹדֶשׁ לַה'", "וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד, לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'".

בגדי הכוהנים (לט-מג): כתונת, אבנט, מגבעות ומכנסיים לבני אהרן, "לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" גם הם. הבגדים הם חלק מן הקדושה: בלעדיהם אין עבודה. **הערה לשונית**: שמו של משה לא נזכר בפרשת תצוה (כז, כ - ל, י); בדקנו את הפסוקים. המפרשים והמדרש הציעו לכך טעמים, וכדאי לתת לתלמידים להציע טעם משלהם.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

שמות פרק כח, פסוקים א-יד

(א) וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ, מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – לְכַהֲנוֹ־לִי: אַהֲרֹן – נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר, בְּנֵי אַהֲרֹן.

(ב) וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ, לְאַהֲרֹן אָחִיךָ, לְכָבוֹד, וּלְתִפְאָרֶת.

(ג) וְאַתָּה, תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב, אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו, רוּחַ חָכְמָה; וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן, לְקַדְּשׁוֹ – לְכַהֲנוֹ־לִי.

(ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ, חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל, וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ, מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט; וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ, וּלְבָנָיו – לְכַהֲנוֹ־לִי.

(ה) וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב, וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן, וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי, וְאֶת־הַשֵּׁשׁ.

(ו) וְעָשׂוּ, אֶת־הָאֵפֹד: זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר – מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב.

(ז) שְׁתֵּי כְתֵפֹת חֹבְרֹת, יִהְיֶה־לוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו – וְחֻבָּר.

(ח) וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו, כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה: זָהָב, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי – וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר.

(ט) וְלָקַחְתָּ, אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־שֹׁהַם; וּפִתַּחְתָּ עֲלֵיהֶם, שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(י) שִׁשָּׁה, מִשְּׁמֹתָם, עַל, הָאֶבֶן הָאֶחָת; וְאֶת־שְׁמוֹת הַשִּׁשָּׁה הַנּוֹתָרִים, עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית – כְּתוֹלְדֹתָם.

(יא) מַעֲשֵׂה חָרָשׁ, אֶבֶן – פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים, עַל־שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; מָסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב, תַּעֲשֶׂה אֹתָם.

(יב) וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים, עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד, אַבְנֵי זִכָּרֹן, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל; וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם לִפְנֵי ה', עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו – לְזִכָּרֹן.

(יג) וְעָשִׂיתָ מִשְׁבְּצֹת, זָהָב.

(יד) וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר, מִגְבָּלֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבֹת; וְנָתַתָּה אֶת־שַׁרְשְׁרֹת הָעֲבֹתֹת, עַל־הַמִּשְׁבְּצֹת.

שמות פרק כח, פסוקים טו-ל

(טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט, מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב – כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד, תַּעֲשֶׂנּוּ; זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר – תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ.

(טז) רָבוּעַ יִהְיֶה, כָּפוּל; זֶרֶת אָרְכּוֹ, וְזֶרֶת רָחְבּוֹ.

(יז) וּמִלֵּאתָ בּוֹ מִלְאַת אֶבֶן, אַרְבָּעָה טוּרִים אָבֶן: טוּר, אֹדֶם פִּטְדָה וּבָרֶקֶת – הַטּוּר, הָאֶחָד.

(יח) וְהַטּוּר, הַשֵּׁנִי – נֹפֶךְ סַפִּיר, וְיָהֲלֹם.

(יט) וְהַטּוּר, הַשְּׁלִישִׁי – לֶשֶׁם שְׁבוֹ, וְאַחְלָמָה.

(כ) וְהַטּוּר, הָרְבִיעִי – תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם, וְיָשְׁפֵה; מְשֻׁבָּצִים זָהָב יִהְיוּ, בְּמִלּוּאֹתָם.

(כא) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה – עַל־שְׁמֹתָם; פִּתּוּחֵי חוֹתָם, אִישׁ עַל־שְׁמוֹ, תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט.

(כב) וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שַׁרְשֹׁת גַּבְלֻת, מַעֲשֵׂה עֲבֹת, זָהָב, טָהוֹר.

(כג) וְעָשִׂיתָ, עַל־הַחֹשֶׁן, שְׁתֵּי, טַבְּעוֹת זָהָב; וְנָתַתָּ, אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת, עַל־שְׁנֵי, קְצוֹת הַחֹשֶׁן.

(כד) וְנָתַתָּה, אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב, עַל־שְׁתֵּי, הַטַּבָּעֹת – אֶל־קְצוֹת, הַחֹשֶׁן.

(כה) וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת, תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצוֹת; וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת הָאֵפֹד, אֶל־מוּל פָּנָיו.

(כו) וְעָשִׂיתָ, שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב, וְשַׂמְתָּ אֹתָם, עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן – עַל־שְׂפָתוֹ, אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה.

(כז) וְעָשִׂיתָ, שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב, וְנָתַתָּה אֹתָם עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפוֹד מִלְמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו, לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ – מִמַּעַל, לְחֵשֶׁב הָאֵפוֹד.

(כח) וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפוֹד, בִּפְתִיל תְּכֵלֶת, לִהְיוֹת, עַל־חֵשֶׁב הָאֵפוֹד; וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן, מֵעַל הָאֵפוֹד.

(כט) וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, עַל־לִבּוֹ – בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ: לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־ה', תָּמִיד.

(ל) וְנָתַתָּ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים, וְהָיוּ עַל־לֵב אַהֲרֹן, בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה'; וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ, לִפְנֵי ה' – תָּמִיד.

שמות פרק כח, פסוקים לא-מג

(לא) וְעָשִׂיתָ אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד, כְּלִיל תְּכֵלֶת.

(לב) וְהָיָה פִּי־רֹאשׁוֹ, בְּתוֹכוֹ; שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג, כְּפִי תַּחְרָא יִהְיֶה־לּוֹ – לֹא יִקָּרֵעַ.

(לג) וְעָשִׂיתָ עַל־שוּלָיו, רִמֹּנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי – עַל־שוּלָיו, סָבִיב; וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם, סָבִיב.

(לד) פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן, פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן, עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל, סָבִיב.

(לה) וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן, לְשָׁרֵת; וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה', וּבְצֵאתוֹ – וְלֹא יָמוּת.

(לו) וְעָשִׂיתָ צִיץ, זָהָב טָהוֹר; וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חוֹתָם, קֹדֶשׁ לַה'.

(לז) וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת, וְהָיָה עַל־הַמִּצְנָפֶת; אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנָפֶת, יִהְיֶה.

(לח) וְהָיָה, עַל־מֵצַח אַהֲרֹן, וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכָל־מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם; וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד, לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'.

(לט) וְשִׁבַּצְתָּ הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ, וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ; וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה, מַעֲשֵׂה רֹקֵם.

(מ) וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת, וְעָשִׂיתָ לָהֶם אַבְנֵטִים; וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם, לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת.

(מא) וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ, וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ; וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם, וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם – וְכִהֲנוּ לִי.

(מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד, לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה; מִמָּתְנַיִם וְעַד־יְרֵכַיִם, יִהְיוּ.

(מג) וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד, אוֹ בְּגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ, וְלֹא־יִשְׂאוּ עָוֹן, וָמֵתוּ: חֻקַּת עוֹלָם לוֹ, וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו.

שם ה' מובא בכתיב ה'. הפרק מובא במלואו: האפוד, החושן, המעיל, הציץ ובגדי הכוהנים.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "וְעָשִׂיתָ בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ, לְאַהֲרֹן אָחִיךָ, לְכָבוֹד, וּלְתִפְאָרֶת" (שמות כח, ב)

💭 **מפרשים:** רמב"ן: "כִּי אֵלֶּה הַבְּגָדִים לְבוּשֵׁי מַלְכוּת הֵן". ספורנו: "לְכָבוֹד הָאֵל יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בִּגְדֵי קֹדֶשׁ לַעֲבוֹדָתוֹ". אבן עזרא: "שיתפארו בהם כי אין אחד מישראל שילבש כאלה".

📜 **כתוב:** "וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, עַל־לִבּוֹ" (שמות כח, כט)

💭 **מפרשים:** רש"י (כח, יב): "שֶׁיִּהֵא רוֹאֶה הַקָּבָ"ה אֶת הַשְּׁבָטִים כְּתוּבִים לְפָנָיו וְיִזְכֹּר צַדְּקָתָם". ספורנו (כח, כט): "שֶׁיִּזְכֹּר ה' זְכוּתָם וְיִפְקֹד אֶת בְּנֵיהֶם לְשָׁלוֹם בִּזְכוּתָם".

📜 **כתוב:** "וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה', וּבְצֵאתוֹ – וְלֹא יָמוּת" (שמות כח, לה)

💭 **מפרשים:** רש"י: מכאן שהנכנס "מְחֻסָּר אֶחָד מִן הַבְּגָדִים הַלָּלוּ, חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם". רמב"ן חולק על דרך הפשט: הפעמונים נועדו כדי "שֶׁיִּשָּׁמַע קוֹלוֹ בַּקֹּדֶשׁ", "וְיִכָּנֵס לִפְנֵי אֲדוֹנָיו כְּאִלּוּ בִּרְשׁוּת".

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת עם איור של בגדי הכהן הגדול, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: מדים, מה הם אומרים החוצה ופנימה? (4 דקות)
2. קריאה: כח, א-ה; "לכבוד ולתפארת" לפי רמב"ן, ספורנו ואבן עזרא (8 דקות)
3. האפוד והחושן (ו-ל): "על כתפיו" ו"על לבו", רש"י וספורנו (10 דקות)
4. המעיל והציץ (לא-לח): מחלוקת רש"י ורמב"ן על הפעמונים, עבודה בזוגות (10 דקות)
5. בגדי הכוהנים (לט-מג) והערה: שמו של משה בפרשה (6 דקות)
6. דיון מסכם: "על הלב", וכרטיס יציאה (7 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה שמונת בגדי הכהן הגדול? אילו מהם גם לבני אהרן (כח, מ-מג)?
2. מה חרוט על אבני השוהם, על אבני החושן ועל הציץ?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. מה ההבדל בין לשאת את השמות "על כתפיו" לבין לשאת אותם "על לבו"?
2. במה חולקים רש"י והרמב"ן בהבנת "ולא ימות" (כח, לה)? איזה הסבר נראה לכם קרוב יותר לפשט?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם לבוש מכובד עוזר להתנהג בכבוד? הביאו דוגמה מניסיונכם.
2. מנהיג "נושא את העם על לבו": איך זה נראה אצל מנהיגים היום?

🏁 סיכום השיעור

פרק כח מקדיש את אהרן ובניו לשירות דרך בגדים "לכבוד ולתפארת": בגדי מלכות לכבוד ה', שגם מכבדים את הכוהן בעיני העם. הכוהן הגדול נושא את שמות השבטים על כתפיו ועל לבו, והציץ "קדש לה'" מזכיר שהכבוד אינו שלו אלא של שליחותו.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

השלימו: "אם הייתי צריך לשאת משהו או מישהו על הלב שלי, זה היה _____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: הבגדים כדמות של תפקיד; המוטיב החוזר "לזכרן" ו"תמיד".
- רקע היסטורי: בגדי כוהנים ומלכים במזרח הקדום, אבנים יקרות וחותמות.
- דיון ערכי פתוח: לבוש, זהות ותפקיד; מדי עבודה וקוד לבוש בבית הספר.
- השוואה: המעיל והפעמונים כ"נימוס" של מי שנכנס למקום חשוב (רמב"ן, בניסוח שלנו: לא נכנסים בלי לדפוק).

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- ספורנו (כח, ב): "לִכְבוֹד הָאֵל יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בִּגְדֵי קֹדֶשׁ לַעֲבוֹדָתוֹ".
- רש"י (כח, יב) וספורנו (כח, כט): הכוהן נושא את זכות השבטים לפני ה', "וְיִפְקֹד אֶת בְּנֵיהֶם לְשָׁלוֹם בִּזְכוּתָם".
- מחלוקת רש"י ורמב"ן על "ולא ימות" (כח, לה): דין "מחוסר בגדים" מול פשט הפעמונים כבקשת רשות.
- רש"י (כח, ל): האורים והתומים "הוּא כְּתָב שֵׁם הַמְפֹרָשׁ"; לימוד על אחדות השבטים בחושן אחד.
- מידות: "קֹדֶשׁ לַה'" על המצח: ענווה, הכבוד אינו של האדם אלא של השליחות.

💡 הערות למורה

אפשר לחלק את הכיתה לשמונה קבוצות, קבוצה לכל בגד, ולבקש מכל קבוצה להציג בדקה: מה הבגד, ומה הוא מסמל. ההערה על שמו של משה: לא להציג כעובדה מדרשית אלא כשאלה לתלמידים (הבדיקה שלנו: השם לא מופיע בפרשה). למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

"לכבוד ולתפארת" לפי שלושה פרשנים, האפוד והחושן "על כתפיו" ו"על לבו", מחלוקת רש"י ורמב"ן על המעיל, הציץ, שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- שמות כח (מכון ממרא)
- רמב"ן על שמות כח, ב (ספריא)

- ספורנו על שמות כח, ב (ספריא)
- אבן עזרא על שמות כח, ב (ספריא)
- רש"י על שמות כח, יב (ספריא)
- ספורנו על שמות כח, כט (ספריא)
- רש"י על שמות כח, ל (ספריא)
- רש"י על שמות כח, לה (ספריא)
- רמב"ן על שמות כח, לה (ספריא)

מחוון: בגדי הכהונה: "לכבוד ולתפארת"

1. "כָּל־חַכְמֵי־לֵב, אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו, רוּחַ חָכְמָה": אנשים בעלי כישרון, שה׳ נתן בהם חכמה. הבגדים דורשים מומחיות, והכישרון נתפס כמתנה.
2. רמב"ן: "כִּי אֵלֶּה הַבְּגָדִים לְבוּשֵׁי מַלְכוּת הֵן". ספורנו: "לכבוד" = "לִכְבוֹד הָאֵל יִתְבָּרַךְ"; "לתפארת" = שהכוהן יהיה מורה מכובד לעם. אבן עזרא: "שיתפארו בהם כי אין אחד מישראל שילבש כאלה".
3. "עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו – לְזִכָּרוֹן" ו"בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט, עַל־לִבּוֹ". כתפיים = נשיאה ואחריות; לב = אהבה ודאגה (תשובות מנומקות).
4. "שֶׁיִּהֵא רוֹאֶה הַקָּבָּ"ה אֶת הַשִּׁבָטִים כְּתוּבִים לְפָנָיו וְיִזְכֹּר צִדְקָתָם".
5. רש"י: "ולא ימות" = מכאן שהנכנס "מְחֻסָּר אֶחָד מִן הַבְּגָדִים הַלָּלוּ, חַיָּב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם". רמב"ן: הפעמונים נועדו "שֶׁיִּשָּׁמַע קוֹלוֹ בַּקֹּדֶשׁ", כמי שנכנס ברשות, "כִּי הַבָּא בְּהֵיכַל מֶלֶךְ פִּתְאוֹם חַיָּב מִיתָה בְּטַכְסִיסֵי הַמַּלְכוּת".
6. "קֹדֶשׁ לַה׳", על מצח אהרן, "תָּמִיד, לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה׳". המסר: הכוהן מקדיש את עצמו לה׳; הכבוד שייך לשליחות.
7. א. שניים מתוך: רמב"ן, בגדי מלכות; ספורנו, כבוד ה׳ (בגדי קודש) ותפארת הכוהן כמורה לעם; אבן עזרא, ייחוד, אין אחר שלובש כאלה. ב. דוגמאות: החושן, שמות השבטים "על לבו", קשר של אהבה ואחריות לעם; האפוד, "על שתי כתפיו לזכרן"; הציץ, "קדש לה׳", הקדשה לה׳; המעיל, "ונשמע קולו", כבוד ויראה בכניסה לקודש. ניקוד מוצע: א 8 (4 לכל פרשן); ב 12 (תיאור וציטוט 5, הסבר הקשר 7).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, רשב"ם ואור החיים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: פרקי ציווי המשכן בספר שמות (כה-לא) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.